

Kot dijaku mi je oče pogosto pripovedoval dogodivščine iz njegovih gimnazijskih let v Kranju (1918–1926), zanimivosti o nekaterih profesorjih, ki so ga učili, posebno pa o prof. dr. Simonu Dolarju, ki ga je kot učitelja silno spoštoval, da ne rečem, da ga je naravnost občudoval.

Utrinki iz očetovih spominov na nekatere profesorje kranjske gimnazije v letih 1918–1926

Moj stari ata Miha je bil rojen v Prebačevem. Na še nepopolno kranjsko gimnazijo je hodil v drugi polovici 19. stoletja. Končal je vse štiri razrede. Moj oče Boris pa je bil vseh osem razredov dijak kranjske gimnazije. Iz Slovenskega Javornika se je z vlakom vozil v šolo v Kranj. Maturiral je leta 1926. Gre za generacijo maturantov, v kateri so bili dr. Joža Vilfan, Bajd, Bajželj, Brilly, ... In njihov razrednik je bil prof. dr. Simon Dolar (1877 Hotinja vas–1966 Ljubljana), bister kmečki fant, ki je naredil doktorat znanosti in bil srednješolski profesor. Poučeval je matematiko, fiziko in v okviru propedeutike filozofijo, psihologijo, logiko, itn. Rekli so: strog, a pravičen profesor.

•

Iz očetovih ust sem o profesorju Dolarju slišal marsikatero zanimivost. Kako odličen učitelj in razrednik da je bil (1909–1932), kako vzorno je skrbel za gimnazijo, ko je bil njen ravnatelj (1932–1938), pa tudi še kakšno anekdoto o njem. Eno bom povedal tukaj, tri pa so že napisane v spisu *Za malo dobre volje* na spletu Knjižnice A. T. Linhartaradovljica, Domoznanstvo. Lahko jih tam preberete.

Na kranjski gimnaziji je svoj čas menda krožila naslednja parodija na Hasanaginico:

*"Kaj se sveti na hodniku temnem,
je to lampa ali je cilinder?
Ni to lampa, niti ni cilinder,
to je pleša Simona Dolarja."*

(Prejel po e-pošti dne 14. 11. 2006 od Tanje Peterlin-Neumaier, a je ostalo do danes neobjavljeno.)

Simon Dolar se je leta 1914 oženil s Kranjčanko Mihaelo (Helo) Pučnik, mlajšo sestro Zofije Pučnik, s katero je bil poročen Anton Peterlin st. (Tanjin stari oče), ki je bil v letih 1898–1908 profesor matematike in fizike na kranjski gimnaziji. Profesor Peterlin st. je imel sina Antona, ki mu je bil prof. Dolar stric in ga je do smrti klical Tonček. Ta Tonček je bil pozneje profesor dr. Anton Peterlin (1908-1993), poznejši akademik SAZU (podrobnosti gl. v knjigi: Marijan Prosen, *Anton Peterlin v slovenski astronomiji*, Jutro, Ljubljana, 2008).

Še ta pripomba: Konrad Pučnik je bil krojaški mojster v Kranju in je delal v dvojni hiši, ki jo je le ena hiša ločila od hiše, v kateri je svoj čas stanoval France Prešeren. Kar obe njegovi hčeri sta se poročili z dvema profesorjema, ki sta poučevala matematiko in fiziko na gimnaziji v Kranju. Le kaj bi bilo, če bi Pučnik imel tri hčere?

Dolar je bil zelo varčen človek. Ustno izročilo pravi, da je ženi gledal pod roke za vsak polenček, ki ga je pri kurjavi dala v štedilnik. Žena (po njegovi smrti): "Res, bil je zelo 'šparoven', ampak penzijo je imel pa zelo dobro".

Moj oče je že od 5. razreda gimnazije dalje kadil. Nekoč, ko ga je profesor Dolar poklical k tabli in ga spraševal, je takoj opazil, da ima oče od cigaret malo rjave roke (bilo je jeseni). In mu je mirno rekel: "Ja, gospod Pr., kaj pa je z vašimi rokami, da so tako rjavkaste. Ah, ja, seveda, to je najbrž od orehov," se je nagajivo posmehnil in potem tega ni nikoli več omenil.

Zdaj pa še nekaj drobtinic o drugih profesorjih? Omejil se bom le na 8. razred gimnazije, tj. na zaključno leto šolanja oz. leto mature 1926, in profesorje, ki so bili izpraševalci na maturi. Sicer pa je vsak od njih učil kar več predmetov.

Ravnatelj gimnazije je bil takrat prof. matematike in fizike Ivan Košnik. Očetovi izpraševalci na maturi pa so bili:

- Adolf Ivančič za slovenščino (učil še zemljepis in zgodovino).
- Je pa v 6. r. gimnazije očeta učil slovenščino tudi slovenski pisatelj in pesnik dr. Ivan Pregelj (1883–1960). Ko je neko učno uro prišel v razred in prinesel popravljene šolske pisne naloge, je liste z nalogami lepo odložil na mizo, se nato postavil pred tablo, se prijel z obema rokama za razkorak in zelo naglas veselo vzkliknil: "To so poezije." S tem je nekako hotel reči, ne pa tisto na mizi, kar ste napisali vi, v razredu. Dijaki so takoj razumeli njegovo sporočilo. Saj je potem z obema rokama zamahnil proti listom na mizi. Požrel je smeh, muzanje in odobravanje.
- Franc Stopar za zgodovino (učil še slovenščino in zemljepis). Dijaki so ga pogosto opazovali, kako hodi po produ ob Savi med vrbami in se uči nove zgodovine. To moram pojasniti. Do leta 1918 so profesorji zgodovine v glavnem poučevali habsburške zgodovinske uspehe, po tem letu (konec prve svetovne vojne) pa je nastala nova država na Balkanu in je bilo treba v Kranju poučevati novo, drugačno zgodovino, presedlati je bilo treba na južno slovansko, tj. srbsko zgodovinsko verzijo in pripovedovati o Sv. Savu, Nemanjićih, Štefanu Prvovenčanem, o carju Dušanu Silnem, več in drugače o Turkih, bitki na Kosovem polju, o Obilićih in tako naprej). Presedlati na drugega konja pa ni preprosto.

- Anton Zupan za grščino (učil še slovenščino in latinščino).
- Mirko Kmet za nemščino (učil še latinščino, grščino, slovenščino).
- Franjo Korbar za srbohrvaščino (učil še slovenščino, latinščino, grščino in francoščino).
- Dr. Simon Dolar za matematiko in fiziko. V osmem razredu so pri matematiki med drugim obravnavali odvod in integral ter njuno uporabo, pri fiziki pa se učili celo o Marconiju in Tesli.

S profesorjem latinščine, ki ga je učil v osmem razredu, pa se oče ni razumel. Pri eni učni uri je profesorju rekel, da so nekaj nepravilno prevedli (šlo je za nek pasiv). Predlagal je drugačen prevod in se s tem profesorju zameril. Celó tako zelo, da je oče opravljal izpit na maturi raje iz grščine kot iz latinščine, čeprav mu je bila latinščina ljubši predmet (dijak je lahko izbiral, iz katerega predmeta bo delal izpit na maturi, ali iz latinščine ali grščine).

Te profesorje mi je oče pogosteje omenjal. In toliko pač vem o njih.

Naj povem, da je bilo precej dijakov tega razreda zelo dobrih orodnih telovadcev. Dosegli so tudi pomembne položaje v družbi. Nazadnje preostane še vprašanje, kdo od te generacije maturantov je v življenju največ dosegel? Rekel bi, da pravnik in politik dr. Joža Vilfan.

Zahvaljujem se ravnatelju Gimnazije Kranj mag. Francu Rozmanu in gospe Lili Gojo za nekatere podatke, ki sem jih uporabil v spisu.

Kranj - Zlato Polje, 2. 11. 2016

Marijan Prosen

Spodaj prilagam očetovo spričevalo v osmem razredu gimnazije in na maturi (sken Zgodovinskega arhiva iz Kranja).

